

Wat *kunnen* we tegenwoordig nog met de FILATELIE? (6)

In alweer het zesde artikel in deze serie wordt het hoog tijd enige aandacht te besteden aan *postwaardestukken*. Omdat het zo'n lang woord is zullen we ons veelvuldig bedienen van een simpele afkorting: *pws*. Wat Nederland betreft is de in september 2008 verschenen nieuwe editie van de Geuzendam catalogus dermate gedetailleerd en volledig dat we ons wat het eigen land betreft beter maar gedeisd kunnen houden. Maar er is nog genoeg over om er vier kantjes mee te vullen.

Net als in de Geuzendam gebeurt zullen we starten met een omschrijving van het begrip zoals dat door de FIP wordt gehanteerd, uiteraard vertaald in het Nederlands.

Een algemeen aanvaarde traditionele definitie van postwaardestukken luidt als volgt:

Postwaardestukken zijn postale stukken die hetzij een officieel (1) goedgekeurde zegelafdruk of een embleem of een opschrift hebben, waaruit blijkt dat een zeker nominaal port (2) of aanverwante dienst (3) vooruit is betaald *).

N.B. Gewoonlijk zal een op- of ingedrukte zegel het criterium zijn voor de definitie van een postwaardestuk..

De laatste tijd gaan meer en meer Postadministraties ertoe over postwaardestukken uit te geven en voor een bepaalde prijs te verkopen, terwijl er alleen op is aangegeven dat het tarief voor een bepaalde dienst of port is betaald. Het bedrag daarvan wordt niet aangegeven. Dergelijke stukken worden aangeduid als 'geen waarde aangevend' (in het Engels "non value indicators" (NVI). (4)

De oudste postwaardestukken met ingedrukte stempel waren meestal postbladen (de Engelse soort genaamd "Letter sheets") en enveloppen. De andere vormen van postwaardestukken omvatten meestal briefkaarten, wikkels (krantenbandjes), aanteken-enveloppen, bewijzen van terpostbezorging, postbladen al dan niet met geperforeerde randen en luchtpostbladen. Een aantal landen heeft nog andere soorten van documenten met ingedrukte postzegels uitgebracht (5).

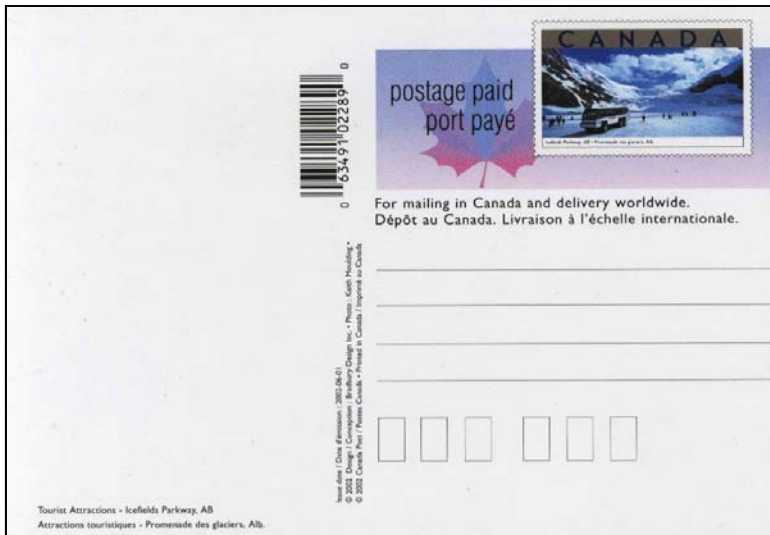
Veel meer informatie is te vinden op de website www.knbf.nl. Kijk onder Vademecum en dan verder naar Tentoonstellingsreglementen.

In bovenstaande definitie zijn een paar dingen genoemd (aangegeven met de cijfers 1 t/m 5) die misschien niet voor ieder duidelijk zijn. Wat is hier *officieel* (1)? Vrij simpel: door de verantwoordelijke postadministratie. En wat is precies "port" (2)? Volgens Van Dale: *vrachtgeld* voor met de post verzonden brieven, pakketten of drukwerk. Bij "aanverwante diensten" (3) kan men bijvoorbeeld denken aan aantekenrecht, maar ook aan de kosten van het overboeken op een (post)girorekening.

Hiernaast een eerste voorbeeld van de onder 4 bedoelde categorie. Een "postbrief" uit Finland. De afbeelding gaat op de achterzijde verder met een stapel kerstcadeautjes. De envelop is er eentje uit een serie over de Kerstman (Santa Claus), die volgens de in Angelsaksische landen heersende opvattingen woonachtig is op de poolcirkel in Finland.

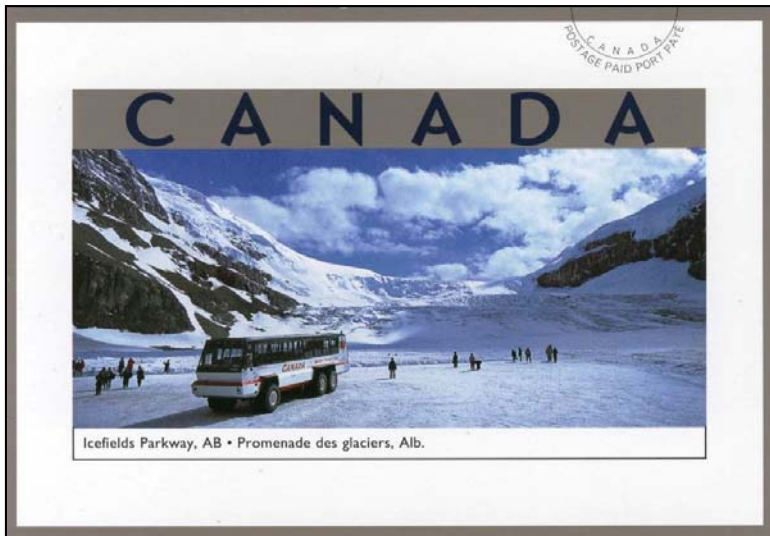
*) Onderstreping door schrijver dezes aangebracht.

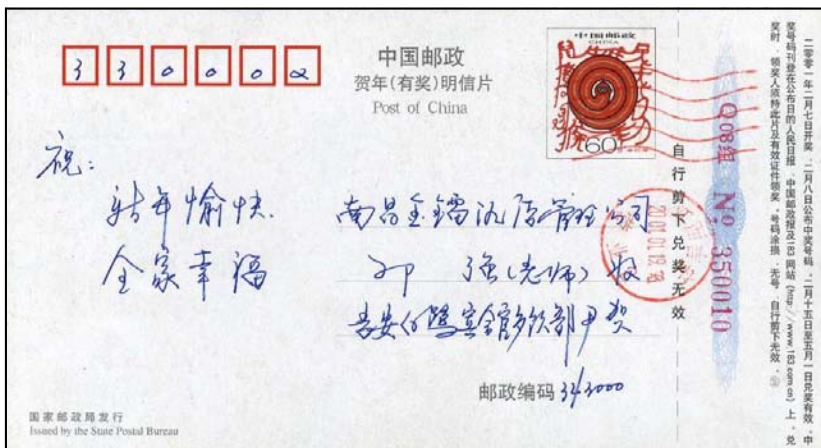

Een tweede voorbeeld uit deze categorie komt uit Canada. Onder de “zegel” en de tekst “port payé” staat ook nog een duidelijk aangegeven dat de kaart bestemd is om in Canada gepost te worden voor bestemmingen in de hele wereld. Als we de keerzijde tonen zien we direct dat de Canadese posterijen hier met de verkoop van deze prentbriefkaarten als pws inhaken op het toenemend bezoek van toeristen aan de wintersportcentra van het land.

We moeten hier even stilstaan bij twee belangrijke eigenschappen van een pws. Allereerst stellen we vast dat alles aan tekst en afbeeldingen wat door de posterijen op het pws is gezet deel uitmaakt van dat pws. Daarbij maakt het dus niet uit of het gaat om voorkant of achterkant en om buitenkant of binnenkant (van bijvoorbeeld luchtpostbrieven). Vooral door deze eigenschap zijn pws geliefd bij thematische verzamelaars. Immers: de afbeeldingen van een gewone prentbriefkaart zijn *niet* postaal, dus *niet* bruikbaar, maar bij een pws zijn ze dat wel. De afgebeelde stukken kunnen dus goed geplaatst worden in verzamelingen over kerstviering, rendieren, wintersport, en speciale transportmiddelen.

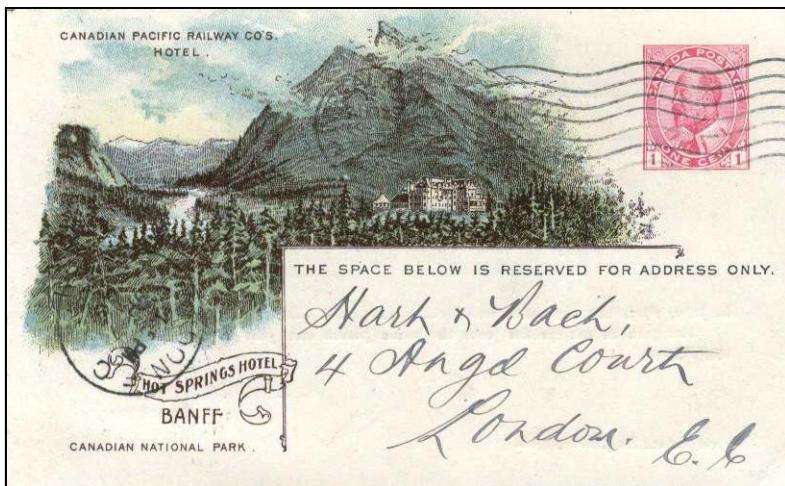
Een tweede constatering is dat (dus) aan een pws niets mag ontbreken. Een veel gebruikte vergelijking is deze: een pws is eigenlijk een heel grote postzegel met schrijfruimte. Aan een postzegel mag zoals ieder weet geen beschadiging zitten en aan een pws mag dat evenmin. Het grote verschil is dat een pws wel beschreven en eventueel opengesneden mag worden (normaal gebruik, waarvoor het is bedoeld).

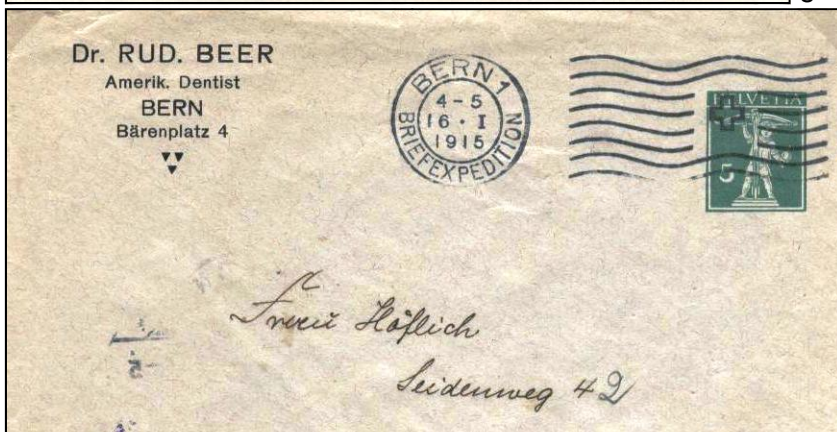
Van de onder (5) bedoelde categorie laten we een Chinese (staats)loterij kaart zien. Zoals linksonder is aangegeven uitgegeven door de Chinese staatspost. Ook deze heeft aan de andere kant een mooie afbeelding: in overeenstemming met de vorige plaatjes wederom een ijzige foto, maar de kou gaat wel uit de lucht als je in de prijzen valt!

Zoals we eerder hebben vastgesteld maakt *alles* wat het postbedrijf op een pws heeft gezet (of heeft laten zetten) vóór het werd verkocht aan het publiek deel uit van dat pws. Ook toevoegingen die er door anderen in opdracht van of met toestemming van het postbedrijf op zijn gezet (zoals de lotnummers op de Chinese loterijkaarten) kunnen tot de *erkende, postale* inhoud van een pws worden gerekend.

Wat een gewoon bedrijf of een particulier eventueel aan een pws toevoegt hoort er niet bij en heeft eigenlijk dezelfde status als een met de hand geschreven adres van de afzender (dus géén status). Er zijn een aantal bekende voorbeelden waarbij pas na onderzoek en soms na lange discussie is vastgesteld of er sprake is van een officieel erkende opdruk. Onderstaande Canadees pws uit 1906 is hiervan een voorbeeld (waarbij het oordeel dus positief is). De Canadian Pacific Railway is weliswaar een gewoon bedrijf dat de briefkaarten van de Canadese post met een eigen tekst en afbeelding liet bedrukken, maar daar kwam wel een "special order" aan te pas.

Van een iets andere orde is het verschijnsel van het pws *op particuliere bestelling*. Dit verschijnsel kennen we uit diverse landen. We geven hier een Zwitsers voorbeeld. Een tandarts uit Bern (die ongetwijfeld dacht dat het likken van postzegels slecht was voor het gebit) liet zijn enveloppen bedrukken met zijn naam en adres en bood ze vervolgens aan bij de Zwitserse posterijen met het verzoek ze te voorzien van de op dat moment gebruikelijke zegelindruk. Die mogelijkheid was er toentertijd en door deze procedure (het *erkennen* door de posterijen van de opgedrukte tekst door er een zegel naast te drukken) "promoveerde" de bedrijfsenveloppe tot pws. Dit type pws is vaak te herkennen aan het feit dat de zegelindruk niet precies in het rechterbovenhoekje zit.

De Franse en Duitse benamingen voor een pws: "entier" en "Ganzsache" geven heel goed aan dat alles wat tot de bedrukking van een pws behoort één geheel vormt. Een land als Duitsland heeft

Ganzsachen in overvloed, waaronder heel veel bij thematische verzamelaars geliefde *geïllustreerde* pws. Daarbij komen we naast de officiële "amtliche Ganzsachen" ook pws op particuliere bestelling, de "Privatganzsachen", tegen. Van beide een voorbeeldje. De betreffende Privatganzsachen konden in een minimumbestelling van 1000 stuks en de nodige meerkosten bij de Deutsche (Bundes)Post worden vervaardigd.

Door de hogere prijs vinden we ze niet zo vaak bij bedrijven, waar de portokosten belangrijk zijn, maar erg veel bij filatelistische evenementen, waar de organisatoren de meerprijs gemakkelijk konden terugverdienen door verkoop op tentoonstellingen, maar die tactiek werkt ook voor stukken met opgeplakte zegel!

Wat is jouw energielabel?

TNT Post maakt zich sterk voor een groenere wereld.

We kunnen deze uitdaging niet alleen aan! Daarom hebben we www.jouwenergielabel.nl ontwikkeld. Vul de vragenlijst in. Binnen 10 minuten weet je hoe milieubewust je dagelijkse keuzes zijn. Je ontvangt jouw persoonlijke energielabel en praktische tips die kunnen bijdragen aan een beter milieu.

Ga snel naar www.jouwenergielabel.nl

Je actiecode: **32435**

Doe mee, ontvang leuke aanbiedingen en maak kans op een milieuvriendelijke Toyota Prius of één van de vele andere prijzen!

Met vriendelijke groet,

Ger Jacobs
Commercieel Directeur

De heer/mevrouw Drs. S. Bangma
Boomgaardreef 5
3243 AC STAD AAN 'T HARINGVLIET

000248155055

www.jouwenergielabel.nl is een initiatief van TNT Post, Milieu Centraal en SSP. Milieu Centraal is een onafhankelijke voorlichtingsorganisatie over energie en milieu in het dagelijks leven, die ondersteund wordt door het ministerie van VROM en EZ.

TNT Post houdt u graag op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen en initiatieven. Indien u daar geen prijs op stelt, kunt u zich afmelden via het adres zoals vermeld bij de afzender of via afmelden@jouwenergielabel.nl.

I R03KK 3243AC 5

Deze kaart is door TNT Post CO2 neutraal bezorgd.

Tot veler verbazing lag er in het voorjaar van 2009 ineens een fonkelnieuw pws in menige brievenbus. Jazeker, een *postwaardestuk*, dat aanwijsbaar voor 80% aan de eisen voldoet: (een officieel goedgekeurde zegelafdruk of een embleem of een opschrift, waaruit blijkt dat een zeker nominaal port of aanverwante dienst vooruit is betaald).

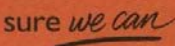
Het bijzondere van dit pws is dat het port (in ieder geval grotendeels) is betaald door TNT Post zelf, dan wel als schenking/subsidie ter beschikking is gesteld van Milieu Centraal en

Welk label heb jij?

Energielabel

Laag verbruik	
	
	
	
	
	
	
	
Hoog verbruik	

sure we can

post

SSP (zoals in kleine letters is vermeld onder de streepjescode). Omdat we geen inzage hebben in de boeken van TNT Post blijft dit aspect een beetje onzeker. Ook nog niet helemaal duidelijk is of het gaat om een *dienststuk* of om een pws op particuliere bestelling (dan wel op verzoek), maar dat wordt in de toekomst ongetwijfeld wel duidelijk.

De bedrukking van de keerzijde hoort natuurlijk ook tot de inhoud van het pws. Een thematisch verzamelaar kan het pws daardoor gebruiken voor allerlei milieugerelateerde onderwerpen, inclusief de hybride auto en misschien zelfs wel in een inzending over het alfabet.

En wat dacht u van het schone lied: "A,B,C,D,E,F,G, meester, de jongens nemen k(n)ikkers mee"? Van de vervolgtekst van dit lied die zo'n zestig jaar geleden in het geheugen van een schooljongen werd opgeslagen moet ernstig worden betwijfeld of het de officiële versie is, dus die zullen we in dit fatsoenlijke geschrift maar niet publiceren.

Het is maar heel weinig wat je op vier bladzijden kwijt kunt over zo'n omvangrijk (in meerdere betekenissen) element als het pws. Afbeeldingen van postwaardestukken nemen nu eenmaal veel meer plaats in dan die van postzegels, vooral als voor- en achterzijde moeten worden getoond. En, tegen

het karakter van postwaardestukken in, hebben we op de vorige pagina zelfs een aantal gedeeltelijke overlappings toegepast om ze niet te veel te verkleinen.

Sjoerd Bangma (Bestuurslid KNBF belast met Filatelistische Vorming).